

OTİSTİK ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERLE NORMAL ÇOCUĞA SAHİP OLAN EBEVEYNLERİN ATILGANLIK, SUÇLULUK VE UTANÇ DÜZEYLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PARENTS HAVE A CHILD WITH AUTISM AND PARENTS WITH NORMAL CHILD IN TERMS OF LEVELS OF BOLDNESS, GUILTINESS AND SHAME

Yrd. Doç. Dr. Hafız BEK
Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
hafizbek@usak.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Hakan GÜLVEREN
Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı
hakangulveren@usak.edu.tr

Arş. Görv. Buket ŞEN
Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
buketsen@usak.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, otistik çocuğa sahip ebeveynler ile normal çocuğa sahip ebeveynlerin atılganlık, suçluluk ve utanç düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Konya, Mersin ve Uşak'ta özel eğitim merkezlerinde eğitim alan otistik çocuk ebeveynleri ve bu illerde yaşayan normal çocuklara sahip ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 399 kişidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Rathus Atılganlık Ölçeği ve Suçluluk-Utanç ölçekleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda ebeveynlerin cinsiyetine göre çekingenlik ve utangaçlık puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. İllere Göre otistik çocuğa sahip ailelerin suçluluk utanç ölçeğinden elde ettikleri puanlar incelendiğinde üç ildeki velilerin yüksek düzeyde suçluluk hissettikleri, en çekingen velilerin Mersin ilinde olduğu görülmektedir. İllere göre velilerin çekingenlik-atılganlık puanları ile Suçluluk-Utanç Puanları karşılaştırıldığında aralarında herhangi bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Ebeveynlerin çekingen ve atılganlık puanları ise yaşlara göre farklılık göstermektedir. Farkın kaynağı incelendiğinde 50-59 yaş arasında atılgan oldukları, yaş küçüldükçe çekingenliğin arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: otizm, atılganlık, suçluluk, utanç.

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate parents have a child with autism and parents with normal child in terms of levels of boldness, guiltiness and shame according to several variables. The sample of the research consists of the parents with autistic children in special education training centers and the parents have normal children in Konya, Mersin and Uşak. Research participants are 399 people. Screening model was used in the study. Rathus Boldness Scale and Guiltiness and Shame Scale were used in obtaining the data. According to the findings significant difference between timid and shyness scores are found based on the gender of parents. When the families with autistic children are examined according to the provinces, parents feel guilty in high level in three provinces, and the most timid parent are in Mersin. When the parents' boldness scores and guiltiness and shame scores are compared, there was any relationship between them according to the provinces. Parents' guiltiness and shame scores are varies according to the age. When the source of the difference is examined, between 50-59 people are bold, this is said when the age gets smaller, timidity increase.

Keywords: autism, boldness, guiltiness, shame.

GİRİŞ

Otizm, çeşitli nedenlere bağlı olarak çocukluğun ilk üç yılı içerisinde iletişim ve sosyal beceri yetersizliği ile sınırlı ilgi, takıntılı ve tekrarlayıcı davranışlarla ortaya çıkan, ileri derecede ve karmaşık bir gelişimsel bozukluk olarak tanımlanmıştır (Özbey, 2005).

Rapin (1991) ise otizmi, beyin fonksiyonlarında meydana gelen davranışsal ve gelişimsel bir bozukluk olarak da tanımlamakta ve beyin fonksiyonlarındaki bozulmaların şiddeti ve ortaya çıkan belirtilerinin otizmlili çocukların her birinde farklı bir biçimde görüldüğünü ifade etmektedir. Farklı belirtiler ve davranış bozuklukları, otistik çocuklara sahip aileleri de farklı zorluklarla karşı karşıya getirebilmektedir. Aile birlikte yaşayan bireylerin bir etkileşim sistemidir. Bu nedenle ailede engelli bir bireyin olması tüm aile üyelerini ve ailenin yaşantısını etkilemektedir (Taaniala ve ark., 2002).

Normal bir birey olarak çocukların eğitiminde önemli yer tutan aileleri, otistik çocukların da eğitimde önem taşıdığı söylenebilir. Cunningham (1985) aile katılımının artırılabilmesi için çocuğun alınan performans düzeyinin değerlendirilmesinin yanı sıra anne/baba-çocuk etkileşiminin, ailenin yapısının, işlevlerinin, duygusal güçlerinin, problem çözme becerilerinin, kaynaklarının ve gereksinimlerinin belirlenmesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır (Akt: Akçamete ve Kargın, 1996).

Yapılan araştırmalarda otizm tanısı konulan çocukların ailelerinin farklı duygusal tepkiler verdiği göz önüne alınmıştır. Top'un (2009) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarına göre ailelerin çocuklarına otizm tanısı konulma sürecinde hissettikleri duyguların başında üzüntü gelmektedir. İkinci sırayı ise "hayal kırıklığı" almaktadır. Diğer hissettikleri ise nasıl bir durumda olduklarını bilmedikleri için korku yaşamaları olmuştur.

Engelli bir çocuğun ailesinde stres yaratan en önemli etkenler arasında çocuğun gelişim güçlükleri, sağlık sorunları ve çocuğun bağımlı olması nedeniyle bakım güçlükleri yer almaktadır (Özşenol, 2003). Buna bağlı olarak da aileler çocuklarının geleceği ile ilgili kaygı yaşamaktadırlar. Dönmez ve ark. (2000) yaptıkları çalışmada anne-babaların kendilerinin yokluğunda engelli çocuklarının yaşamlarını nasıl sürdürecekleri konusunda yoğun endişe yaşadıklarını saptamışlardır.

Engelli bir çocuğun varlığı aileyi psikolojik açıdan birçok sıkıntıya sokar. Aile, yaşadığı karışık duyguların yanı sıra, normal gelişim gösteremeyen çocuğun kendilerine yüklediği aşırı sorumluluk karşısında sürekli bir başarısızlık, mutsuzluk ve hayal kırıklığı duygularını yaşayabilmektedir. Toplumun beklentileri ve bakışları aileye, dışlandıkları ya da kötü anne-baba oldukları hissini duymalarına yol açmaktadır (Küçüker 1993).

Engelli çocuk ailelerinde en belirgin olarak yaşanan psikolojik sorunlar, keder ve yas tutmadır. Başlangıçta inkar, suçlama, utanma, umutsuzluğa düşme, kendine ve çocuğa acıma duyguları aileyi tümüyle etkisi altına alarak ailenin strese girmesine neden olur. Bu duygular kişileri bunalıma kadar sürükleyebilmektedir (Kara 2003).

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008).

Verilerin elde edilmesinde Rathus Atılganlık Ölçeği ve Suçluluk-Utanç ölçekleri kullanılmıştır. Utangaçlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Balcı ve Kalkan (2002) tarafından 360 öğrenci üzerinde yapılmıştır. İç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) .92 bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışması için benzer ölçekler geçerliği ve yapı geçerliği kullanılmıştır. Utangaçlık ölçeği ile Rathus Atılganlık Envanteri ve Suçluluk-Utanç Ölçeği anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur.

Daha sonraki düzeltmeler ile Rathus Atılganlık Ölçeğinin alfa güvenirlik katsayısı 0.82, Suçluluk-Utanç ölçeğinin alfa katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Ebeveynlerin Ölçme Aracına Verdikleri Yanıtların Bağımsız Değişkenlere Göre Analiz Sonuçları

Verilerin analiz tabloları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyet Değişkenine Göre Puanlar Arası Farklılık

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
Rathus	Bayan	210	-5,54	18,660	400	5,302	.000
Toplam	Erkek	192	-15,89	20,470			
Utanch	Bayan	210	42,82	8,709	400	3,075	.002
	Erkek	192	40,06	9,297			
	Bayan	210	47,63	7,605	400	3,151	.002
Suçluluk	Erkek	192	50,09	8,047			

Tablo 1'e göre Rathus Atılganlık- Çekingenlik ölçeğinden alınmış puan analizine bakıldığında erkeklerin ($\bar{X} = -15,89$) bayanlara ($\bar{X} = -5,54$) göre daha çekingen olduğu, bayanların erkeklere göre daha atılgan oldukları söylenebilir. Rathus Atılganlık- Çekingenlik puanları analiz edilen kadın ve erkeklerin analiz sonuçlarına bakıldığında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t_{(400)}=5,302$, $p<.01$). Anne-babaların utanç puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t_{(400)}=3,075$, $p<.01$). Anne babaların suçluluk puanlarına genel olarak bakıldığında erkeklerin ($\bar{X} = 50,09$) suçluluk duygusunu bayanlara ($\bar{X} = 47,63$) göre daha fazla yaşadıkları söylenebilir ($t_{(400)}=3,151$, $p<.01$).

Tablo 2: İllere Göre Suçluluk-Utanç Puanlarına Ait Varyans Analizi

Şehir	Suçluluk			Utanch			F	p	Anlamlı Fark
	N	\bar{X}	Ss	N	\bar{X}	ss			
Uşak	63	50,29	5,990	63	46,60	7,542			Uşak-Konya
Konya	239	48,49	8,391	239	40,10	8,961	13,602	,000	Uşak-Mersin
Mersin	100	48,63	7,731	100	41,66	9,195			
Toplam	402	48,81	7,906	402	41,50	9,088			

Otistik çocuğa sahip ailelerin suçluluk utanç ölçeğinden elde ettikleri puanlar incelendiğinde üç ildeki velilerin yüksek düzeyde suçluluk hissettikleri ($\bar{X}_{Uşak}=50,29$, $\bar{X}_{Konya}=48,49$, $\bar{X}_{Mersin}=48,63$), bu iller içerisinde suçluluk duygusunu en yoğun hisseden velilerin Uşak ilinde olduğu görülmektedir. Utanç puanları açısından bakıldığında Konya ($\bar{X}_{Konya}=40,10$) ve Mersin ($\bar{X}_{Mersin}=41,66$) ilindeki velilerin orta düzeyde utanç hissi yaşamalarına karşın, Uşak'taki ($\bar{X}_{Uşak}=46,60$) velilerin yüksek düzeyde utanç hissi yaşadıkları görülmektedir. İller, ortalamalar arası farklılık bakımından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F_{2-399}=13,602$, $p<.01$). Farkın kaynağını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonucuna göre farkın Uşak yönünde olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle Uşak ilindeki veliler diğer illerdeki velilere göre daha fazla utanç hissi yaşamaktadırlar.

Tablo 3: Otistik Çocuğa Sahip Olma Durumuna Göre Suçluluk-Utanç, Çekingenlik-Atılganlık Puanlarına Ait İstatistikler

Değişken	Otistik Çocuğa Sahip Olma Durumu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p

	Yok	236	49,38	7,34			
Utanc	Var	166	41,13	9,60	400	-0,70	,484
	Yok	236	41,77	8,73			
Atilganlik	Var	166	8,73	16,83	400	1,46	,45
Çekingenlik	Yok	236	11,72	22,21			

Tablo 3'e göre otistik çocuğa sahip olan ($\bar{X}=8,73$) ve olmayan ($\bar{X}=11,72$) velilerin çekingenlik-atılğanlık puanları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Fakat görel olarak otistik çocuğu olan ailelerin daha çekingen davranışlar sergiledikleri buna karşılık otistik çocuğu olmayan velilerin de atılğan davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Tablo 7 incelendiğinde otistik çocuğu olan veliler ($\bar{X}=47,99$) ile olmayan velilerin ($\bar{X}=49,38$) kendilerini suçlu hissetmeleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Benzer şekilde utanç puanları arasında da anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($X_{Var}=41,13$; $X_{Yok}=41,77$).

Tablo 4: Otistik Çocuklarına Eğitim İmkani Sunma ile Değişkenler Ait Varyans Analizi

Değişkenler	N	\bar{X}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Utanc	1,00	40	41,23	9,000		
	2,00	51	41,12	9,576		
	3,00	50	38,90	9,490	3,883	.005
	4,00	21	47,76	8,354		4-2
	5,00	8	37,00	7,131		4-3
	Total	170	41,12	9,489		4-5

Tablo 4'e göre otistik çocuklara sağlanan eğitim imkanı velilerin utanç hissetmelerinde farklılık oluşturduğu söylenebilir ($F=3.883$, $p<.05$). Veliler çocuklarına özellikle 4 yıllık eğitim vermişler ise bu sürenin utanç duygusu yaşamada kritik bir süre olduğu söylenebilir. 4 yılın altında eğitim verildiğinde veliler utanç duygusunu yaşamaktadırlar, 4-5 yılın üzerinde eğitim sağlandığında ise bu duygunun çok yaşanmadığı söylenebilir.

Tablo 5: Eğitim Değişkenine Göre Puanlar Arasındaki Fark

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	F	P	Anlamlı Fark
Utanc	okuma yazma bilmiyorum	3	50,00	6,245		
	İlkokul	108	42,55	9,849		İlköğretim-
	Lise	110	43,33	9,322	5.557	.001
	yüksek öğretim	181	39,64	8,118		Yükseköğretim-
	Total	402	41,50	9,088		Yükseköğretim
Suçluluk	Okuma yazma bilmiyorum	3	53,00	1,732		Ortaöğretim-
	İlkokul	108	46,08	9,036		İlköğretim
	Lise	110	49,28	8,311	6.501	.000
	Yüksek öğretim	181	50,08	6,507		
	Total	402	48,81	7,906		

Çekingenlik-atılğanlık ve suçluluk-utanç düzeylerinin alınan eğitimden etkilenip etkilenmediği Tablo 5'te incelenmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi eğitim seviyesi yükseldikçe utanç düzeyi düşmektedir ($\bar{X}_{İ.Ö}=42.55$; $\bar{X}_{Y.Ö}=39.64$). Bu düzey istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,557$, $p<.01$). Üniversite eğitimi almış olan veliler otistik çocuklarını kabullenmekte ve onlardan utanç duymamaktadır. Benzer biçimde velilerin suçluluk-utanç düzeyleri de mezun oldukları eğitim kademesine göre düşmektedir ve ortalamalar arasındaki fark anlamlıdır ($F=6,501$; $p<.01$). Buna karşılık velilerin çekingenlik-atılğanlık düzeylerini, eğitim düzeyleri etkilenmemiştir denilebilir ($F=2,452$, $p>.05$).

Tablo 6: Yaş Değişkenine Göre Puanlar Arası Fark

	N	\bar{X}	Ss	F	p	Anlamlı Fark	
Rathus	20-29	67	-6,4030	14,35487	4.757	.003	50-59 / 20-29
	30-39	166	-11,6747	21,71976			
	40-49	146	-8,9384	19,88457			
	50-59	23	-23,6087	20,35757			
	Total	402	-10,4851	20,19545			

Tabloy 6'ya göre otistik çocukları olan velilerin suçluluk ($F=1,676$, $p>.01$) ve utanç ($F=0,111$, $p>.01$) puanları yaş değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Ebeveynlerin çekingen ve atılganlık puanları ise yaşlara göre farklılık göstermektedir. Farkın kaynağı incelendiğinde 50-59 yaşları arasında atılgan oldukları, yaş küçüldükçe çekingenliğin arttığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın amacına yönelik olarak otistik çocuğu olan ve olmayan anne babaların daha çok orta yaş dönemi diyebileceğimiz dönemde 30-50 yaşlarında yoğunlaştıkları söylenebilmektedir. Özşenol ve ark. (2003)'nin engelli çocuğu olan ailelerle yaptığı çalışmada; otistik çocuk anne ve babalarının büyük çoğunluğunun 30-35 yaşlar arası ve 36 yaş ve üstünde dağılım gösterdikleri, bunun yanında annelerin çoğunluğunun ilköğretim, babaların ise ortaöğretim mezunu oldukları tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre ebeveynlerin ölçme araçlarına vermiş oldukları cevapların analizine bakıldığında erkeklerin bayanlara göre daha çekingen olduğu, bayanların erkeklere göre daha atılgan oldukları söylenebilir. Anne- babaların utanç puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t_{(400)}=3,075$, $p<.01$). Anne babaların suçluluk puanlarına genel olarak bakıldığında erkeklerin suçluluk duygusunu bayanlara göre daha fazla yaşadıkları söylenebilir.

Çalışmaya katılan ebeveynlerin 166sının ($X=47,99$) otistik çocuğa sahip olduğu, 236 sınıfın ($X=49,38$) da otistik çocuğa sahip olmadığı analizlerde görülmektedir. Bu ebeveynlerin suçluluk ve utanç puanları arasında anlamlı farklılıklar olmadığı görülmektedir. Bunun aksine Şen'in (2004) yapmış olduğu çalışmada çocuğunun engelli olması nedeniyle annelerin beşte ikisinin çevresi tarafından suçlandığı ve suçlayan kişilerin de yarıya yakınının eşin ailesi olduğu, suçlama nedenlerinin başında ise annenin çocuğuna yeterince iyi bakmadığının düşünülmesi olduğu saptanmıştır.

Yapılan analizlere göre ebeveynlerin çocuklarına sağladıkları eğitim imkanlarının, onların utanç duyguları hissetmelerini etkilediğini söyleyebiliriz. Çocuklarına 4 yılın altında eğitim sağlayan ebeveynlerin utanç duygularının daha yoğun olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe utanç duygularının da azaldığı sonuçlara göre söylenebilir. Üniversite eğitimi almış olan veliler otistik çocuklarını kabullenmekte ve onlardan utanç duymamaktadır. Benzer biçimde velilerin suçluluk-utanç düzeyleri de mezun oldukları eğitim kademesine göre düşmektedir ve ortalamalar arasındaki fark anlamlıdır. Buna karşılık velilerin çekingenlik-atılganlık düzeylerini, eğitim düzeyleri etkilememiştir denilebilir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Araştırmaya katılan otistik çocuğa sahip anne babaların, çocuklarına sağladıkları eğitim olanaklarının onların duygusal durumlarını etkilediklerini söyleyebiliriz. Buna yönelik olarak otistik çocuklara sunulan eğitim imkânlarının iyileştirilmesine ve sürekliliğine yönelik olarak çalışmalar yapılabilir. Bu alanda yapılan araştırmalar engelli çocuklara sahip olan anne babaların duygusal olarak tanımlanmalarına olanak tanıyacağı ve diğer araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeylerinin, hissettikleri duygulara etkisi olduğu da analiz sonuçlarında görülebilmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin utanç duygularının düşük olduğu görülmüştür. Buna yönelik olarak eğitim seviyesi yüksek otistik ve normal çocuğa sahip anne babaların çocuklarının engel düzeyi ile ilgili bilgi olarak daha donanımlı olduğu düşünülebilir. Bu düşünce doğrultusunda ebeveynlere eğitim düzeyleri ne olursa olsun, çocuklarının engel durumları konusunda bilgilendirme yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçamate, G. ve Kargın, T. (1996). İşitme engelli çocuğa sahip annelerin gereksinimlerinin belirlenmesi, *Özel Eğitim Dergisi* 2,2, 7-24.
- Balcı, S. ve Kalkan, M. (2002). Utangaçlık ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi* 10(3), 235-242.
- Dönmez N, Bayhan P, Artan İ. (2000). Engelli çocuğa sahip ailelerin beklentileri ve endişe duydukları konuların incelenmesi. *Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(11), 16-23.
- Kara, E. (2003). *Engelli çocuğu olan ebeveynlerin bu konuyla ilgili dini tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış), On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçüker, S. (1993). Özürlü çocuk ailelerine yönelik psikolojik danışma hizmetleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 1(3), 23-29.
- Özbey, Ç. (2005). *Otizm ve otistik çocukların eğitimi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Özşenol, F., Işıkhana, V., Ünay, B., Aydın, İ., Akın, R. ve Gökçay, E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45(2), 156-164.
- Rapin, I. (1991). Autistic children: Diagnosis and clinical features. *Pediatrics*. 87(5), 751-760.
- Şen, E. (2004). *Engelli çocuğu olan ailelerin yaşadığı güçlükler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Taaniala, A., Syrjala, L., Kokkoken, J., & Jarvelin, M. R. (2002). Coping of parents with psycally and/or intellectually disabled children. *Child: Care, Health and Development*, 28(1), 73-86.
- Top, F. Ü. (2009). Otistik çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları sorunlar ile ruhsal durumlarının değerlendirilmesi: Niteliksel araştırma. *Çocuk Dergisi* 9(1), 34-42.

Extended Abstract

The purpose of this research is to investigate parents have a child with autism and parents with normal child in terms of levels of boldness, guiltiness and shame according to several variables. The sample of the research consists of the parents with autistic children in special education training centers and the parents have normal children in Konya, Mersin and Uşak. Research participants are 399 people. 166 parents with autistic children that participated in the study, 236 of them are in the analyzes did not have autistic children. Screening model was used in the study. Rathus Boldness Scale and Guiltiness and Shame Scale were used in obtaining the data. According to the findings significant difference between timid and shyness scores are found based on the gender of parents. When the families with autistic children are examined according to the provinces, parents feel guilty in high level in three provinces, and the most timid parent are in Mersin. When the parents' boldness scores and guiltiness and shame scores are compared, there was any relationship between them according to the provinces. Parents' guiltiness and shame scores are varies according to the age. When the source of the difference is examined, between 50-59 people are bold, this is said when the age gets smaller, timidity increase. According to the analysis, it is said that the possibility of training provided to autistic children differ

from parents to feel shame. According to the analysis it is said parents who provide their children 4 years education is a critical period for living sense of shame. It was examined that wheater the level of shyness- boldness and guiltiness-shame were affected by training or not. According to the analysis, when the level of education gets higher, the level of shyness decreases. This level was found to be statistically significant. Parents who had a college education, accept their children with autism and don't shame them. Similarly, the level of parents' guilt-shame decrease according to the level of their education and the difference between the averages is significant. Based on these results; It is said that providing educational opportunities affect emotional status of surveyed parents with autistic children. As for these results, studies can be mad efor the improvement and continuity of education opportunities of autistic children. Researces in this area will allow to describe the emotion of the parents with disabled children and is thought to shed light on other research.